

наукових статей. Випуск 5 / Відп.ред. Корбозерова. – К.: КДЛУ, 2001. – Вип. 5 – С. 159-163. *Фефелова В. В.* / В. В. Фефелова. Складні речення з підрядними часу в сучасній французькій мові (структура, семантика, прагматика). Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.05/ Київський національний лінгвістичний університет. – Київ, 2006. – 20с. *Чемоданов Н. С.* / Н. С. Чемоданов. Хрестоматія по історії німецького мови: учеб. пособие для ни-тов и фак-ов иностр. яз. – 2-е изд., доп. – М.: Высшая школа, 1978. *Шубик С.А.* / С. А. Шубик. Порядок слов в древневерхненемецком языке (Место глагола в повествовательном предложении): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Академия наук СССР. Ленинградское отделение института языкознания. – Л., 1964. – 20 с. *Ягупова Л. М.* / Л. М. Ягупова. Мовно-географічна варіативність системи середньовісньонімецьких префіксальних іменників: Монографія (Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження. – Т. 4). – Донецьк: ДонНУ, 2007. – 605 с. *Ярцева В. Н.* / В. Н. Ярцева. Развитие сложноподчиненного предложения в английском языке. – Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1940. *Reis H.* / H. Reis. Über althochdeutsche Wortfolge // Zeitschrift für deutsche Philologie. – 1901. – Bd. 33. – S. 220-229.

УДК 811.111'0(6)

ПІВЕНЬ А. Д.*(Запорізький національний університет)*

ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лінгвісти продовжують активно вивчати англійську мову. Останні дослідження присвячено різним формам англійської мови. У статті представлено аналітичний огляд робіт щодо південно-африканського варіанту англійської мови.

Ключові слова: південно-африканський варіант англійської мови, африканс, мультикультурне середовище.

Пивень А. Д. Исследования английского языка в Южной Африке: история и перспективы. Лингвисты продолжают активно изучать английский язык. Последние исследования посвящены различным формам английского языка. Данная статья представляет собой аналитический обзор работ по южноафриканскому варианту английского языка.

Ключевые слова: южноафриканский английский язык, африкаанс, мультикультурная среда.

Piven A. D. Contemporary Studies on South African English. The English language has always been appealing notion to linguists. Recent studies have provided an extensive analysis of the different varieties of the English language. This article offers a comprehensive review of scholarship on South African English.

Key words: South African English, Afrikaans, multilingual environment.

Актуальність статті. Останнім часом все більше досліджень присвячено вивченню різноманітних форм існування англійської мови, зокрема національним варіантам, первинним [Скибина 1996; Gordon and Deverson 1998; Hughes and Trudgill 1996; Keisling 2009; Labov, Ash and Boberg 2005; Leitner 2004; Schneider 2003; Trudgill 2010; Wells 1982] і вторинним [Adler 1977; Mufwene 2001; Sebba 1997; Trudgill 2004]. Проте особливості розвитку та функціонування англійської мови в Південній Африці все ще залишають простір для вивчення.

Стаття має на меті представити аналітичний огляд робіт щодо південно-африканського варіанту англійської мови.

Численні дослідження присвячено особливостям мовної ситуації в ПАА [Устинович 2004; Branford 1996, с. 36, р. 41; Mesthrie 2002; Wright 1996, р. 151 - 156]. Ці особливості зумовлені одночасним формуванням двох генетично споріднених систем: південно-африканського варіанту англійської мови (далі – ПАА) та африканс. Аспекти історичних подій, котрі стимулювали підвищення престижу англійської мови на фоні зниження значущості африканс, яку асоціювали з режимом апартеїду, та надання ПАА статусу офіційної мови, викладено у статтях [Gough 1996; Lass 1995; Lanham 1996; Lanham and Macdonald 1979].

Сучасні розвідки висвітлюють співвідношення ПАА та “конкуруючих” мов у різноманітних соціальних сферах функціонування. Дослідження [Klerk 1996; Kamwangamalu 2002; Bowerman 2002; Webb 2002] свідчать про те, що ПАА та африканс є основними засобами спілкування в галузях промисловості, торгівлі, науки, освіти та засобів масової інформації у ПАА. Водночас деякі вчені вказують і на відмінність в обсязі комунікативних функцій між ПАА, африканс та іншими офіційними мовами ПАА. Так, використання ПАА домінує у “високих офіційних колах” [Klerk and Barkhuizen 2002, р. 9], у той час як комунікація у “низьких, неофіційних сферах” здійснюється на африканс та коса [там само].

Проте окремі лінгвісти [Webb 2002, р. 49–63; Hill and Zyl 2002, р. 23–36] заперечують факт гегемонії англійської мови та супутньої маргіналізації інших офіційних мов і констатують позитивний ефект від залучення двох або більше мов до освітнього та виробничого процесу.

Дослідники одностайні стосовно того, що англійська мова функціонує в ПАР в умовах, які визначаються багатомовністю, лінгвістичною мозаїчністю регіону. Постійно тривають контакти між генетично спорідненою системою африканс та неспорідненими і типологічно відмінними системами африканських мов (мови банту, коса та зулу тощо). Вплив зазначених мовних систем, як з'ясовано в роботах [Балабай 2007; Устинович 2007; Хохлова 2008; Branford 2010; Rosati 2010], проявляється на різних рівнях мовної структури, але переважно на лексичному рівні. Важливим наслідком мовнокультурної взаємодії є формування контактних мов, зокрема фанагало [Adendorff 2002; Holm 1989].

Глибоке та всебічне висвітлення отримали структурні особливості південно-африканського варіанту англійської мови: фонетичні [Bekker and Eley 2009; Lass 1995; Wells 1982], морфологічні [Mesthrie 2004] та синтаксичні [Lanham 1995; Minnow 2010; Buthelezi 1995; Mesthrie 2008]. З'ясовано, що ПАА виявляє риси (а) універсальні для всіх національних варіантів англійської мови, (б) спільні для ПАА й окремих варіантів, а також (в) специфічні (унікальні) для ПАА і нетипові для варіантів, розповсюджених на інших територіях функціонування англійської мови.

Специфічні риси, які виявляє англійська мова в ПАР, здебільшого зумовлені особливостями умов її функціонування та розвитку у тісному контакті з іншими мовними системами. На фонетичному рівні більшою мірою, ніж на граматичному, проявляється варіативність, неоднорідність англійської мови. Встановлено [Bekker and Eley 2007; Lass 1995], що найбільш помітні фонетичні відхилення від “загальноприйнятої” норми (RP) торкаються вокалізму та спричинені значними відмінностями вокалічних систем мов, що взаємодіють: англійської, африканс, банту та коїсанських мов. За висновком вчених [Lass 1995; Lanham L.W. and Macdonald 1979], основні відмінності нормативної вимови ПАА від стандартної британської вимови англійської мови виникли під впливом африканс. До таких слід віднести вимову голосних переднього ряду з більшим підйомом язика, лабілізацію довгих монофтонгів, а також монофтонгізацію дифтонгів.

Всі відмінності ПАА від нормативної британської англійської мови на граматичному рівні пояснюються впливом мов банту та африканс. Відхилення у структурі речення характерні тільки для певних етносоціальних варіантів і не відображені у нормі ПАА. Проте вчені [Крайнюченко 2002; Mesthrie 2004] відзначають, що накопичення певних морфологічних особливостей призвело до зсуву в нормі та закріплення в ПАА деяких нестандартних граматичних форм: “іноземної множини” (вживання множини для традиційно необчислювальних іменників), пропуск показника присвійного відмінка, вживання інфінітиву з часткою *to* замість *of* + дієприкметник I, розширення сфери функціонування модального дієслова *must* [Крайнюченко 2002; Прошина 2012; Minnow 2010; Buthelezi 1995; Mesthrie 2008].

Лінгвісти констатують схожі фонетичні риси у новозеландському, австралійському, південно-африканському варіантах англійської мови й об'єднують їх у групу так званих південних варіантів (*southern hemisphere Englishes*) [Klerk 1996; Titlestad 1996]. До спільних рис, зокрема, відносять відсутність звуку [r] перед приголосним, яка наближує особливості вимови ПАА до британської вимови.

Грунтовно вивчено стимули, шляхи та наслідки запозичення у ПАА лексики з африканс та африканських мов [Leeman 1996; Балабай 2007; Крайнюченко 2002; Хохлова 2008]. З'ясовано сфери максимальної концентрації запозичень, їх тематичну приналежність [Устинович 2007]. Лінгвісти [Esteves and Hurst 2009; Branford and Claughton 2002] дійшли згоди, що лексика запозичується з метою позначення місцевих реалій, із якими зіткнулися перші британські поселенці. Так, близько 50% лексики, запозиченої з африканс, характеризує географічні особливості країни (*dam* “a man-made pond or reservoir where rainwater is collected for storage”, *hoek* “a bend in a river”, *kop* “a prominent hill or peak”, *veld* “open, undeveloped

countryside”), місцеву флору та фауну (*boakbaard* “any of several unrelated species of plant with flowers or flowering parts resembling the beard of a goat”, *bok* “antelope”, *bokhorinkle* “any of several species of creeping plant”, *pasganger* “a horse with an ambling”) та побут місцевого населення (*biltong* “salted dried meat in strips”, *dorp* “a country town or village”, *huisvrou* “wife, woman, mistress”, *konfoor* “a warmer for a kettle, or pot”, *stoep* “step, porch”). Особливим пластом запозиченої лексики з африканс є лексичні одиниці, які позначають політичні реалії, характерні для південно-африканського суспільства (*apartheid* “the National Party government’s policy of racial segregation at all levels”, *kaffermeid* “an insulting form of address or reference to a black woman”), та рід діяльності місцевого населення (*sieketrooster* “a minor clerical official, whose function was to conduct services, visit the sick, and teach children”, *voorloper* “the person who walks with the foremost pair of a team of a draught oxen in order to guide them”). Менш численними є найменування на автохтонній основі: коца (*gogo* “an elderly person, a grandparent”, *ibandla* “assembly; leader’s retinue”), зулу (*cocopan* “a small V-shaped tip-truck, usually on rails, used for transporting ore”, *ibutho* “a regiment of young soldiers from one age-group”), сото (*bogadi* “cattle given in fulfilment of a marriage contract”, *pantsula* “a young urban black person whose attitudes and behaviour are of the most popular current fashion”, *sehalahala* “shrubs”), зулу і коца (*inkosana* “a title or respectful form of address to a boy or a young man perceived to be of superior status”, *inkundla* “a meeting of the people of a village or area, held in the public courtyard at the gate of the cattle enclosure”, *intombazana* “a little girl”).

У соціолінгвістичному аспекті вивчалася диференціація англійської мови [Klerk 1996, p. 11-13]. Було встановлено, що англійська мова у ПАР має значний ступінь соціальної та територіальної варіативності. Різноманітні регіональні та соціальні варіації об’єднують у поняття ‘етнолекту’ [Устиновіч 2008; Lass 1995], який розуміють як “варіант мови, що співвідноситься з певною етнічною або культурною групою та використовується як диференційна ознака етнічної приналежності” [Becker 2014].

У ПАА розрізняють чотири основні етнолекти [Lanham 1979, p. 15 – 17; Branford 1996, p. 35 – 51; Устиновіч 2008, с. 10]: англійська мова нащадків європейських мігрантів (White South African English) [Bowerman 2008, p. 164 – 176, p. 472 – 487; Esteves and Hurst 2009]; англійська корінного африканського населення (Black South African English) [Gough 1996; Buthelezi 1995; Klerk and Gough 1998; Minnow, 2010; Wright, 1996; van Rooy 2008, p. 177 – 186; Mesthrie 2008, p. 488 – 500; Hibbert 2002, p. 31 – 35]; англійська мова, якою користується населення індійського походження Південної Африки (Indian South African English) [Pienaar and de Klerk 2009; Mesthrie 1996; Mesthrie 2004, p. 1132 – 1142; Mesthrie 2008, p. 188 – 199, p. 501 – 520] та англійська мова, якою користуються метиси (Coloured South African English) [Branford 1996, p. 38 – 41; Malan 1996, p. 130 – 131; Wood 1987].

В окремих етнолектах існують різні вимовні варіанти. Досліджуючи етнолект європейського населення (White South African English), У.Ленгем та інші фонетисти [Lass 1995; Mesthrie 1995; Wells 1982] розрізняють три вимовні варіанти: “традиційний” (Conservative) – наближений до RP варіант, який асоціюють із вищим класом; “респектабельний” (Respectable) – соціальний індикатор середнього класу; “крайній” (Extreme) – варіант, який асоціюють із робочим класом, потомками африканерів [Lass 1995, p. 94 – 95; Lanham and Macdonald 1979, p. 30].

Росте інтерес лінгвістів до процесу стандартизації ПАА та сформованості норми як в окремих етнолектах (White South African English [Lanham and Macdonald 1979], Black South African English [Klerk 2002; Wright 1996]), так і у ПАА [Lanham and Macdonald 1979]. На думку вчених [Gough 1996, p. 70; Kamwangamalu 2002, p. 3; Mesthrie 1996, p. 90 – 91; Van Der Walt and Van Rooy 2002, p. 127 – 128], і досі триває формування стандарту в етнолектах Black South African English та Coloured South African English, тоді як у ПАА воно вже завершилось.

Активно просувається робота у напрямку реєстрації ПАА. Укладено авторитетні словники ПАА [Branford 1978; Silva 1996; Branford 2002; Mesthrie 2010]. Серед них важливе місце займає словник, складений на історичних принципах [Silva 1996], та словник [Branford 1978]. Словник [Silva 1996] є найбільш повною реєстрацією регіонально маркованої лексики

з зазначенням етимології, вимови, граматичних особливостей і детальною репрезентацією семантичної структури елементів словника. Цьому виданню за обсягом поступається словник [Branford 1978], який спеціалізується на реєстрації запозичень в англійську з мов, що функціонують на території ПАР, зокрема з голландської/африканс, малайсько-індонезійських, індійської та коїсанської мов і мов нгуні й сото.

Останнім часом увагу приділено аналізу мовної політики та системи освіти, запроваджені в ПАР [Bosch and Klerk 1996; Titlestad 1996]. Усвідомлено необхідність підвищення якості викладання ПАА в школах та закладах вищої освіти з метою вдосконалення володіння англійською мовою [Reed 2002, p. 37 – 48; Webb 2002, p. 49 – 62], окреслено напрямки подальшого розвитку мовної політики, її орієнтацію на реалізацію принципів мультилінгвізму [Webb 2002, p. 61 – 62] і на збалансоване функціонування всіх 11 офіційних мов ПАР [Hartshorne 1995, p. 306 – 318; Reagan 1995, p. 319 – 328].

Отже, дослідження ПАА є різноманітними, і це пояснюється специфікою її еволюції. Незважаючи на те, що велика кількість робіт є фундаментальними дослідженнями, численні питання щодо ПАА залишаються невирішеними. Необхідність подальшого вивчення ПАА зумовлена зростанням інтересу сучасного суспільства до питань етнокультурної взаємодії, комплексного дослідження соціальних і лінгвістичних чинників, які зумовлюють варіативність форм існування англійської мови. ПАА еволюціонує у складних умовах етнокультурної мозаїчності, постійно зазнає суттєвого впливу з боку інших лінгвокультур. Перспективним може бути не тільки вивчення впливу мультикультурного середовища на розвиток системи англійської мови, а й з'ясування ролі типологічно наближеної, спорідненої лінгвокультури африканс і типологічно відмінних, неспоріднених лінгвокультур на особливості формування англомовної картини світу в ПАР.

Література

- Балабай Е. В. Тематическая классификация реалий-южноафриканизмов. Особенности перевода южноафриканизмов / Е. В. Балабай // Вестник МГОУ. Серия «Лингвистика». – 2007. – № 1. – С. 159-165. Балабай Е. В. Особенности словообразования в южноафриканском варианте английского языка: на материале произведений писателей ЮАР: автореферат дис. на соискание степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / Е. В. Балабай. – М., 2007. – 25 с. Крайнюченко Е. В. Сравнительно-сопоставительная характеристика процессов трансформации английского языка на юге Африки: автореферат дис. на соискание степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20 “Германские языки” / Е. В. Крайнюченко. – Пятигорск, 2002. – 16 с. Прошина Е. В. Динамика развития английского языка в его региональных вариантах. / Е. В. Прошина. – Вестник ИГЛУ. – 2012. – №2 (18). – С. 200–206. Скибина В. И. Национально негомогенный язык и лексикографическая практика / В. И. Скибина. – Запорожье : Видавець, 1996. – 176 с. Устинович С. А. Соціофонетична варіативність сегментного складу англійської мови бурсько-англійських білінгвів: автореферат дис. на здобуття наукового ступення канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / С. А. Устинович. - Донец. нац. ун-т, 2008. – 20 с. Устинович Е. А. Лексическая интерференция в Южноафриканском варианте английского языка / Е. А. Устинович // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского. – 2007. – № 107. – С. 59-62. Устинович Е. А. Языковая ситуация в ЮАР / Е. А. Устинович // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского. – 2004. – № 55. – С. 84-86. Хохлова И. Н. Характеристика южноафриканского лексического компонента в современном английском и русском языках: в сопоставительно-переводческом аспекте: автореферат дис. на соискание степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 “Германские языки” / И. Н. Хохлова. - Москва, 2008. - 18 с. A Dictionary of South-African English on historical principles / Silva P. – Oxford: Oxford University Press, 1996. – 856 p. Adler M. K. Pidgins, creoles and lingua francas: a sociolinguistic study / M. K. Adler. – Hamburg: Buske, 1977. – 151 p. Becker K. Ethnolect, dialect, and linguistic repertoire in New York City [Electronic source] / K. Becker // Language and communication / Lauren Hall-Lew, Malcah Yaeger-Dror, eds. – 2014. – Access mode : http://academic.reed.edu/linguistics/becker/Becker_ethnolect_dialect.pdf. Bekker I. and Eley G. An acoustic analysis of White South African English (WSAfE) Monophthongs / I. Bekker, G. Eley // Southern African Linguistics and Applied Language Studies. – 2007. – No. 25(1). – P. 107– 114. Bosch B. and Klerk V. Language attitudes and their implications for the teaching of English in the Eastern Cape / B. Bosch, V. Klerk // Focus on South Africa / V. De Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1996. – iv, 328. – P. 231– 237. Bowerman S. White South African English: phonology / S. Bowerman // Varieties of English 4: Africa, South and Southeast Asia / R. Mesthrie, ed. – Kempton : GmbH & Co., 2008. – 666 p. Branford J. A Dictionary of South African English / J. Branford – Oxford University Press, 1987. – 308 p. Branford W. English in South African society: A preliminary overview // Focus on South Africa / V. De Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1996. – iv, 328. – P. 35-51. Branford W. The South African Pocket Dictionary / W. Branford. – Oxford University Press Southern Africa, 2002. – 1108 p. Branford W. and Claughton J. S. Mutual lexical borrowings among some languages of Southern Africa: Xhosa, Afrikaans and English / W. Branford, J. S. Claughton // Language in South Africa / R. Mesthrie, ed. – Cambridge University Press, 2002. – P. 199–215. Burchfield R. The English Language. English in Britain and overseas: Origins and Development, 1994. – 268 p. Buthelezi Q. South African Black English: lexical and syntactic characteristics / Q. Buthelezi // Language and Social History. R. Mesthrie, ed. – David Philip: Cape Town, 1995. – 242 - 264 p. Esteves R. V. and Hurst N. Varieties of English: South African English [Electronic source] / R. V. Esteves, N. Hurst // The APPI Journal, Aut. Issue. – 2009. – №2. – Access mode: <http://web.letas.up.pt/nrhurst/Varieties%20of%20English%20article%20on%20South%20African%20English.pdf>. Gough D. Black English / D. Gough // Focus on South Africa / V. De Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1996. – iv, 328. – P. 53 – 79. Gough D. English in South Africa / D. Gough // A Dictionary of South African English on Historical Principles / Penny Silva, W. Dore, D. Mantzel, C. Muller, and M. Wright, eds. –

Oxford : OUP, 1996. – XVII – XIX. *Hartshorne K.* Language policy in African education: a background to the future // *Language and Social history*. R. Mesthrie, ed. – Cape, 1995. – p. 306 – 318. *Hibbert L.* English in South Africa: parallels with African American vernacular English / L. Hibbert // *English Today*. – Cambridge University Press. – Jan., 2002. – P. 31 – 35. *Hill P. and Van Zyl S.* English and multilingualism in the South African engineering workplace / P. Hill, S. Van Zyl // *World Englishes* / N. M. Kamwangamalu, ed. Oxford : Blackwell Publishers Ltd. – 2002. – Vol. 21, No. 1. – p. 23 – 36. *Hughes A. and Trudgill P.* English accents and dialects: an introduction to social and regional varieties of English in the British Isles / A. Hughes, P. Trudgill. – London: Arnold, 1996. – 192 p. *N. M.* The social history of English in South Africa / N. M. Kamwangamalu // *World Englishes* / N. M. Kamwangamalu, ed. – Oxford : Blackwell Publishers Ltd., 2002. – Vol. 21, No. 1. – P. 1 – 8. *Kiesling S. F.* English in Australia and New Zealand / Scott F. Kiesling // *The Handbook of World Englishes* / B. B. Kachru, Y. Kachru, C. Nelson, eds. – Chichester : Wiley-Blackwell, 2009. – P. 74 – 89. *Klerk V.* Focus on South Africa / V. Klerk. – Amsterdam: John Benjamins, 1996. - iv, 328. – P. 7 – 18. *Klerk V.* Black South African English: where to from here? [Electronic source] / V. Klerk // *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*. Grahamstown : Rhodes University. – 2002. – Vol. 20 (1&2)– p. 25 – 35. – Access mode : http://eprints.ru.ac.za/454/1/BLACK_SOUTH_AFRICAN_ENGLISH_-_WHERE_TO_FROM_HERE.pdf. *Klerk V. and Barkhuizen G. P.* English in the prison services: a case of breaking the law? / V. Klerk, G. P. Barkhuizen // *World Englishes* / N. M. Kamwangamalu, ed. – 2002. – Vol. 21, No. 1. – p. 9 – 22. *Klerk V. and Gough D.* Black South African English / V. Klerk, D. Gough. – 1998. – Access mode : <http://www.benkhumalo-seegelken.de/dokumente/Black-South-African-English.pdf>. *Labov W., Ash S. and Boberq C.* Atlas of North American English: phonetics, phonology and sound change / W. Labov, S. Ash, C. Boberq. – Michigan : Mouton de Gruyter, 2005. – 318 p. *Lanham L. W.* A History of English in South Africa / L. W. Lanham // *Focus on South Africa* / V. Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. - iv, 328. – P. 19 – 34. *Lanham L. W.* Getting the message in South Africa: intelligibility, readability, comprehensibility / L. W. Lanham. - Brevitas, 1995. – 132 p. *Lanham L. W. and Macdonald C.* The standard in South African English and its social history / L. W. Lanham, C. Macdonald. – Heilderberg : Julius Groos, 1979. – 96 p. *Lass R.* South African English / R. Lass // *Language and Social History* / R. Mesthrie, ed. – David Philip : Cape Town, 1995. – P. 89 – 106. *Leeman S.* South African English borrows vocabulary from many languages [Electronic source] / S. Leeman. – Seattle Times Company, 1996. – Access mode : <http://community.seattletimes.nwsourc.com/archive/?date=19961008&slug=2353124>. *Leitner G.* Australia's many voices: Australian English – The National Language / Gerhard Leitner. – Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2004. – xi, 396 p. – (Contributions to the Sociology of Language). *Malan K.* Cape Flats English / K. Malan // *Focus on South Africa* / V. Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. - iv, 328. – P. 125 – 148. *McArthur T.* English in the world, in Africa, and in South Africa / T. McArthur // *English Today* 57. – Cambridge University Press. – Jan., 1999. – Vol. 15, No. 1, – p. 11 – 16. *Mesthrie R.* A Dictionary of South African Indian English / R. Mesthrie. – Juta : UCT Press, 2010. - 260 p. *Mesthrie R.* Black South African English: morphology and syntax / R. Mesthrie // *Varieties of English: Africa, South and Southeast Asia* / R. Mesthrie, ed. – Michigan : Mouton De Gruyter, 2008. – P. 488 – 500. *Mesthrie R.* Indian South African English: morphology and syntax / R. Mesthrie // *Varieties of English: Africa, South and Southeast Asia* / R. Mesthrie, ed. – Michigan : Mouton De Gruyter, 2008. – P. 501 – 520. *Mesthrie R.* Language and social history. studies in South African sociolinguistics / R. Mesthrie. – Cape Town and Johannesburg : David Philip, 1995. – 354 p. *Mesthrie R.* Language contact, transmission, shift: South African Indian Language / R. Mesthrie // *Focus on South Africa* / V. Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. - iv, 328. – P. 79 – 99. *Mesthrie R.* Language in South Africa / R. Mesthrie. – Cambridge University Press, 2002. – 500 p. *Mesthrie R.* Synopsis: morphological and syntactic variation in Africa and South and Southeast Asia / R. Mesthrie // *A Handbook of Varieties of English* / Bernd Kortman, Kate Burridge, Rajend Mesthrie, Edgar W. Schneider and Clive Upton, eds. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2004. – P. 1132 – 1142. *Minnow V.* Variation in the grammar of Black South African English / V. Minnow. – Westfalen : Peter Lang, 2010. – 268 p. *Mufwene S. S.* The Ecology of Language Evolution / Salikoko S. Mufwene. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 255 p. *Pinaar L. and Klerk V.* Towards a corpus of South African English: coralling the subvarieties [Electronic source] / L. Pinaar, V. Klerk. - Grahamstown : Rhodes University, 2009. – Access mode : <http://www.ajol.info/index.php/lex/article/viewFile/49135/35480>. *Reagan T. G.* Language planning and language policy in South Africa: a perspective on the future / T. G. Reagan // *Language and Social history* / R. Mesthrie, ed. – Cape, 1995. – p. 319 – 328. *Reed Y.* Language(s) of reflection in teacher development programmes in South Africa / Y. Reed // *World Englishes* / N. M. Kamwangamalu, ed. – 2002. - Vol. 21, No. 1. – p. 37 – 48. *Rosati F.* Imported words and coinages in twenty-first century South African English. Eglsh, but not quite. Locating linguistic diversity / F. Rosati // Trento : Tangram Edizioni Scienfiche Trento / Oriana Palusci, ed. - 2010. – 189 p. *Schneider E. W.* The dynamics of New Englishes: from identity construction to dialect birth / E. W. Schneider. – *Language* 79. – 2003. – P. 233 – 281. *Sebba M.* Contact Languages : Pidgins and Creoles / M. Sebba. – London : Macmillan, 1997. – 314 p. *Silva P.* Lexicography for South African English / P. Silva // *Focus on South Africa* / V. Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. - iv, 328. – P. 191 – 210. *Titlestad P.* English, the constitution and South Africa's language future / P. Titlestad // *Focus on South Africa* / V. Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. - iv, 328.– P. 131 – 146. *Trudgill P.* New-dialect formation: the inevitability of Colonial Englishes. - Oxford University Press, 2004. – 180 p. *Trudgill P.* Investigations in sociohistorical linguistics. Stories of colonisation and contact / P. Trudgill. – Cambridge University Press, 2010. – 219 p. *Trudgill P.* International English: a guide to the varieties of Standard English / Trudgill P., Hannah J. – London : Arnold Ltd., 1982. – 130 p., xiii. *Van Der Walt J. L. and Van Rooy B.* Towards a Norm in South African Englishes // Kamwangamalu N. M. (ed.) *World Englishes*. - Oxford : Blackwell Publishers Ltd., 2002. – Vol. 21, No. 1. – P. 113 – 128. *Webb V.* English as a second language in South Africa's tertiary institutions: a case study at the University of Pretoria // *World Englishes* / N. M. Kamwangamalu, ed. – 2002. – Vol. 21, No. 1. – p. 49 – 62. *Wells J.* Accents of English / J. Wells. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1982. – Vol. 1. – 300 p. *Wood T. M.* Perceptions of, and attitudes towards, varieties of English in the Cape Peninsula, with particular reference to the 'Coloured Community'. M. A. thesis. – Grahamstown : Rhodes University, 1987. *Wright L.* The standardization question in Black South African English / L. Wright // *Focus on South Africa* / V. Klerk, ed. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. - iv, 328. – P. 141 – 162.